

Eesti riiklik avaandmete tegevuskava 2023-2024

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium

2023

Sisukord

Sissejuhatus.....	3
Avaandmete tegevuskava 2023.-2024. aastaks.....	5
Avalik sektor.....	5
Avaliku sektori põhised tegevused	9
Erasektor	20
Erasektori põhised tegevused.....	22
Teadus- ja arendustegevus ning haridus	25
Teadus- ja arendustegevus ning hariduse suunalised tegevused.....	27
Õigusruum.....	30
Õigusruumi suunalised tegevused.....	32

Sissejuhatus

2023.-2024. aasta avaandmete tegevuskava on jätk eelnevale, aastatel 2021-2022 elluviidud avaandmete tegevuskavale ja annab ülevaate avalikule sektorile, erasektorile, teadus- ja arendustegevusele ning kompetentside kasvatamisele suunatud tegevustest. Samuti katab see õigusloome valdkonda.

2021.-2022. aasta avaandmete tegevuskava raames uuendati avaandmete teabeväravat, mille raames arendati funktsionaalsused lähtudes kasutajate vajadustest (liidestati masintõlke kratijupp, parendati ruumiandmete eelvaadet, muudeti andmestike kustutamise loogikat, liidestati MetaShare, Statistikaameti ja Keskkonnaministeeriumiga jms). Kehtestati Euroopa Liidu üleselt rakendusmäärusega väärtuslikud andmestikud ja nende taaskasutusse andmise tingimused. Lisaks töötati välja andmete teabevärava kontseptsioon, mille eesmärk on anda igapäevasele terviklik ülevaade riigi käes olevatest andmetest ja võimalustest nende taaskasutamiseks (X-tee teenustena, avaandmetena, nõusolekuteenust kasutades jt). Kontseptsioon näeb muuhulgas ette, et RIHA-s ja avaandmete teabeväravas hallatavad kirjeldused tuuakse kokku ühtsesse keskkonda – andmete teabeväravasse. Andmete teabevärava arendus ja sellele üleminek algab 2023. aastal. Lisaks sätestati avaliku sektori tarkvaraarenduste ristfunktsionaalsetes nõuetes avaandmetele kohalduvad nõuded.

Viidi läbi mitmeid koolitusi, sealhulgas linkandmete avalikustamise osas. Vastavalt 2021.-2022. aastaavaandmete tegevuskavale loodi kaks avaandmete keskset koolitust digiriigi akadeemia platvormile ning viidi läbi mitmeid täiendkoolitusi, näiteks linkandmete avalikustamisel ja kasutamisel, ja korrapäraselt kohtusid võrgustiku liikmed. Koostati juhendid ja materjalid avaandmete avaldamiseks. 2021.-2022. aasta tegevuskavas planeeritud tegevustest jäid realiseerimata KOV pilootprojekt, samuti andmekvaliteedi automaatkontrolli funktsioon teabeväravas.

Käesoleva tegevuskava peamiseks eesmärgiks on avaandmete kasutamise soodustamine avalikus sektoris, erasektoris, akadeemias ja kodanikuühiskonnas. Avaandmete avalikustamisel on suur potentsiaal tagada läbipaistvus riigis ja ühiskonnas toimuvast, toetada

andmepõhist otsustamist ning aidata kaasa uute innovaatiliste teenuste ja lahenduste loomisesse. Peame senisest rohkem pöörama tähelepanu andmete (taas)kasutamise võimalustele ning liikuma suunas, kus andmete kvaliteet ja kättesaadavus toetavad andmete senisest laiemat kasutatavust ning andmemajandusele üleminekut. Euroopa Komisjoni tellitud uuringu¹ põhjal ennustatakse 2025. aastaks avaandmete turumahuks Euroopas 199 – 334 miljardit eurot ja avaandmetega seotud või tegelevaid töökohti 1-2 miljonit. Eestis hinnatakse avaandmete turuväärtust umbes 350 miljonit eurole. **Tegevuskavas planeeritud tegevuste kaudu suureneb avaandmetest tulenev majanduslik kasu erasektorile, riigivalitsemine muutub läbipaistvamaks, tõuseb andmekirjaoskus ja paranevad oskused andmeid kasutada nii avaliku ja erasektori organisatsioonides kui ka ühiskonnas laiemalt.** Samal ajal toetavad avaandmed valdkondlike digipöördeid.

Avaandmete tegevuskava loodi Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi (MKM) juhtimisel koostöös Riigi Infosüsteemi Ametiga (RIA) avaandmete valdkonna edasiarendamiseks. Kava on loodud kaheks aastaks, mis võimaldab tegevusi valdkonna muutuvatest vajadustest lähtuvalt paremini suunata. Avaandmete tegevuskava aitab ellu viia mitme riikliku arengukavaga ettenähtud tegevussuundi, peasjalikult Eesti 2035 arengukava, Digiühiskonna arengukava 2030, Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ja ettevõtluse arengukava 2035 eesmärged. Tegevuskava elluviimist juhib ja seirab jooksvalt MKMi juhitud riigiasutuste ja võtmepartnerite esindajatest koosnev andmete juhtrühm, sh arutab ja kavandab vajadusel täiendavaid tegevusi. Korra aastas antakse ülevaade kava elluviimisest andmete töögrupile ja andmete juhtrühmale. Pärast avaandmete tegevuskava lõppu viiakse läbi analüüs tehtud tegevustest ja nende tulemustest.

Tegevuskavas kajastatud tegevuste rahaline maht näitab tegevuste elluviimiseks olemasolevat (st riigieelarvega kaetud) rahastust mitte vajadusi. **Vastavalt käesolevale tegevuskavale panustab Eesti aastail 2023-2024 vähemalt 3,042 miljonit eurot (ilma käibemaksuta) tegevuskava elluviimiseks eri suundades.**

¹ <https://data.europa.eu/sites/default/files/the-economic-impact-of-open-data.pdf>

Avaandmete tegevuskava 2023.-2024. aastaks

Avalik sektor

Olukord:

Avaandmete teabevärv² on avalikustatud 1575 andmestikku ning 2022. aastal külastas teabeväravat 35542 kasutajat. 2023. aasta alguseks on avaandmeid avaandmete teabevärvas avaldanud 110 teabevaldajat. 54 asutust on avaldanud ühe andmestiku ehk ca 50% avaandmete avalikustajatest on seda teinud ühekordselt, kuigi juurdepääsupiiranguta andmeid on avalike asutuste käes palju rohkem.

Vaatamata sellele, et keskvalitsuses on avaandmete avaldamine saamas normiks, ei ole paljud riigiasutused siiski avaandmeid avaandmete teabevärvas avalikustanud. Samuti jääb palju arenguruumi ka kohalike omavalitsuste tasandil. Andmestike avaldamine toimub juhtumipõhiselt, isegi avaliku juurdepääsuga masinmõistetavad andmestikud ei pruugi olla ligipääsetavad avaandmete teabevärava kaudu, kuigi seadus³ seda kohustab.

Teine oluline nii avaliku kui ka erasektorit puudutav aspekt on avaandmete taaskasutamine. Kasutuslugusid on avaldatud avaandmete teabevärvas 129 korral, kuigi taaskasutamisuhtumeid on Eestis märkimisväärselt rohkem. Üldjuhul avaandmeid avalikustatakse, kasutades litsentsi, mis ei eelda taaskasutamisest teavitamist, seega täielik ülevaade avaandmeid kasutavatest lahendustest puudub. Siiski on suund avaandmete taaskasutamise kasvule ning selle soodustamiseks peaks eeskätt avalik sektor tagama avaandmete kättesaadavuse ning kvaliteedi.

Avaliku sektori asutuste peamiseks arenguhüpet takistavaks probleemiks nähakse kompetentside puudust. Eriti on tunda selle mõju kohalike omavalitsuste tasandil, kus lisaks kompetentside puudumisele, ei ole avaandmete avalikustamine puuduva inimressursi tõttu

² <https://avaandmed.eesti.ee/>

³ <https://www.riigiteataja.ee/akt/106082022020?leiaKehtiv>

asutuse esmaseks prioriteediks. See annab märku, et oskuste arendamist, töötajate koolitamist ning toetava kogukonna loomist peab võtma tõsiselt.

Siiski andmehalduse ja avaandmete kogukond aina kasvab, näidates, et huvi valdkonna vastu on asutustel olemas. MKM koos RIAGA on regulaarselt korraldamas koolitusi ja üritusi, mille kaudu tõstetakse andmekirjaoskust, tutvustatakse avaandmete taaskasutamise võimalusi ning valideeritakse valitud suunda edaspidiseks valdkonna arenguks. 2022.a jooksul korraldas MKM 13 koolitust ja 10 veebiüritust. Avaliku sektori töötajate toeks loodi Digiriigi Akadeemias kaks e- kursust (“avaandmete ABC” ja “avaandmete avaldamise hea praktika”), eesmärgiga tõsta avaandmete kohast laiemat teadlikust ja kompetentsi.

Erasektori ja avaliku sektori koostöös toimub avaandmete hoiustamine ja haldus. Üheks selliseks näiteks on kalmisturegister (HAUDI). Oleme jõudnud kokkuleppele HAUDI liidestumise osas (ava)andmete teabeväravaga. Selle pilootprojekti eesmärgiks on 2023. aasta lõpus avaandmete teabevärvavas kalmistute registri avaandmed kättesaadavaks teha. Projekti tulemusel täidavad kohalikud omavalitsused seadusest tulenevat nõuet avaldada masinloetavas vormingus avaandmed riiklikus teabevärvavas ning taaskasutajatel on võimalik andmestikud koos kirjeldustega leida ühest keskkonnast. Ukraina sõja valguses on tekkinud vajadus hinnata avaandmete mõju riiklikule julgeolekule, samas tagades läbipaistvus ja ühiskonna toimimine. Olulisemate väljakutsetena ja sellest lähtuvalt lahendustena töid organisatsioonid välja järgnevat:

Väljakutsed	Lahendused
1. Puudub terviklik ülevaade riigi poolt kogutavatest ja kasutatavatest avaandmetest;	1. Tehnoloogia 2. Kompetents
2. Madal kompetents ning sügav oskuste lõhe avaliku sektori asutuste vahel;	2. Kompetents
3. Asutused ei kaardista ja ei avalikusta nende käes olevaid (ava)andmeid;	1. Tehnoloogia 2. Kompetents

	3. Andmete väärindamine
4. Avaandmete andmekvaliteet vajab parandamist ja puudub süsteemne haldamine;	1. Tehnoloogia 2. Kompetents 3. Andmete väärindamine
5. Avaandmete taaskasutusemäär on madal;	1. Tehnoloogia 2. Kompetents 3. Andmete väärindamine
6. Tasakaalu leidmine läbipaistvuse ja majanduskasvu ning riikliku julgeoleku vahel (potentsiaalne vajadus teatud avaandmestikele juurdepääsu-piirangud lisada) vajab tihedat koostööd julgeolekuasutuste ja avaandmete poliitika kujundajate vahel.	3. Andmete väärindamine

Strateegilised eesmärgid:

Lähtudes praegusest olukorrast on tegevuskava peamine eesmärk avaliku sektori suunal ühelt poolt toetada avaliku sektori asutuste baasvõimekust ning aidata automatiseerida andmehalduse protsesse, teisalt võimendada avaandmete avalikustamist ning tekitada terviklikku ülevaadet riigi käes olevatest andmetest ning parandada andmete kättesaadavust ja kvaliteeti. See omakorda avaldaks positiivset mõju andmete taaskasutamisele ning andmetel põhinevate teenuste ellu jõudmisele. Muuseas riigisiseste protsesside korrastamine aitaks veelgi rohkem välja paista rahvusvahelisel maastikul ning olla avaandmete sfääris trendiloojate seas nii Euroopa Liidus kui ka mujal maailmas. Tegevuskavas mainitud lähenemisest lähtuvalt on eesmärk mõõta selle täitmist järgmiste olulisemate mõõdikute abil (mõõdikute sihttasemed on seisuga 31.12.2024):

1. (Ava)andmete teabeväravas avalikustatud avaandmete arv: 4000, algtase: 1560
2. Eesti on Euroopa Liidus avaandmete küpsuselt suunanäitaja: topp 6-s, algtase 6
3. Teabevärava külastatavus aasta jooksul (külastust): 50000, algtase 35542

Avaliku sektori põhised tegevused

1. TEHNOLOOGIA					
Tegevus	Tulemus	Vastutaja	Tähtaeg	Eelarve	RRF
1.1 Avaandmete teabevärava arendamine andmete teabeväravaks	<p>RIHA ja avaandmete teabevärava platvormid liita ühtseks keskkonnaks (andmete teabevärav). Välja on töötatud andmete teabevärava kontseptsioon ning peamised kasutajate sihtgrupid on kaardistatud ja kaasatud. Teabevärav võimaldab andmeid kiiresti ja arusaadaval kujul leida.</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Andmete teabevärava andmemudeli muudatus - Andmete teabevärava funktsionaalsuste välja arendamine - Andmete migratsioon andmete teabeväravasse - Õiguslikud muudatused siin või all - Avaandmete teabevärava abimaterjalide korrastamine. 	RIA/MKM	2024 IV kv	1 025 500€ (RRF)	x
1.2 Järkjärguline automatne liidestamine	Asutused saadavad automaatselt (meta)andmeid (ava)andmete teabeväravasse, kus need keskselt avaldatakse. Selle tulemusel väheneb käsitöö hulk ning andmete avaldamise hulk suureneb ning	RIA	Jooksev tegevus	230 000€ (RRF)	x

(ava)andmete teabevärvaga.	<p>metaandmete ajakohasus ja kvaliteet paraneb. Vajadusel pakutakse asutustele enne liidestamist tuge andmete kaardistamisel ja kirjeldamisel ning liidestamisel tuge nii rahastuse kui ka tehnilise nõuna.</p> <p>Planeeritavad tegevused (nimekiri ei ole lõplik):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Statistikaameti liidestamine - RIHAK (asutuste andmehaldamise tööriist) liidestamine - Keskkonna ministeeriumi valitsemisala liidestamine - TEHIK liidestamine - HAUDI liidestamine - ARVA liidestamine 				
1.3 Bürokrati liidestamine teabevärvaga ja näitajate teenuse realiseerimine	Bürokrati liidestatakse teabevärvaga ja realiseeritakse teenus, mis võimaldab Bürokratil pakkuda kasutajatele vastuseid ja teavet erinevate näitajate ning andmete kohta. Teenus annab võimaluse kasutada avaandmeid, et vastata kasutajate küsimustele kasutades selleks statistilisi andmeid.	RIA	2024 II kv	70 000€ (RRF)	x
1.4 Erasektor koostöös avaliku sektoriga haldab ja	Erasektori hallatavad avaandmed on kättesaadavad masinloetaval kujul ja leitavad teabevärvast.	RIA/ ELVL	2023 IV kv	27 500€ (RRF)	x

hoiustab avaandmeid, mis ei ole keskselt kättesaadavad.	Planeeritavad tegevused: - Võimaldada HAUDI (kalmistute register) avaandmete kättesaadavus avaandmete teabeväravas Kaardistada potentsiaalsete registrite avaandmete kättesaadavaks tegemine avaandmete teabevärava kaudu				
--	---	--	--	--	--

2. KOMPETENTS					
Tegevus	Tulemus	Vastutaja	Tähtaeg	Eelarve	RRF
2.1 Asutuste avaandmete alase kompetentsi ja võimekuse parandamine läbi koolituste ja kogukonna arendamise.	Tõuseb avaliku sektori töötajate igapäevatoos rakendatavate teadmiste ja oskuste määr avaandmete valdkonnas, mis omaette suurendab avalikustavate andmete hulka ning positiivselt mõjub nende kvaliteedile. Planeeritavad tegevused: - Avaandmetega seotud teemadele koolituste ja ürituste korraldamine avaliku sektori töötajate jaoks ning nende järelvaadatavuse tagamine.	MKM/RIA	Jooksev tegevus	80 000€	

	<ul style="list-style-type: none"> - 2023.-2024. a avaandmete foorumite korraldamine - Digiriigi akadeemia koolituste ajakohasuse tagamine ning vastavalt vajadusele uute koolituste valmistamine 				
2.2 Järjepideva kommunikatsiooni tagamine avaandmete teemadel.	<p>Valdkonnavedajate ja teiste osaliste tegevustest ning andmevaldkonnas toimuvast ühes inforuumis hoidmine. Kompetentsi suurendamine, andmete avalikustamise ja taaskasutamise propageerimine ning andmetel põhinevate lahenduste laiem kasutuselevõtt.</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Regulaarsete andmete võrgustiku kohtumiste korraldamine. – Pideva kommunikatsiooni tagamine läbi andmehalduse võrgustiku. – Võrgustiku liikmete arvu suurendamine ning nende aktiivne tegevustesse ja aruteludesse kaasamine. 	MKM	Jooksev tegevus	20 000€ (RRF)	x

	<ul style="list-style-type: none"> – Andmete taaskasutamise lugude propageerimine ning parimate praktikate jagamine. 				
2.3 Parimate rahvusvaheliste praktikate rakendamine.	<p>Riikidevaheliste parimate kogemuste jagamine ning nende rakendamine.</p> <p>Maailma ja EL tasandil trendiloojate hulka kuulumine.</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Mõjuhindangute läbimine (EL, OECD). – Rahvusvaheliste ekspertide kaasamine (veebiüritused, kogemuste jagamine ning muud tegevused, suunatud laiema teadlikkuse tõstmisele). – Rahvusvaheliste koolituste ning teiste teadmiste laiendamise ja koostöö võimaluste kohta informeerimine. 	MKM	Jooksev tegevus	40 000€	
2.4 „Tippandmeteadlase“ koolitusprogrammi kontseptsiooni kokkupanek ja läbiviimine	Tippandmeteadlase koolitusprogramm hõlmab nii teoreetilisi teadmisi kui ka praktilisi oskusi, et aidata omandada sügavamaid teadmisi andmete kogumisest, töötlemisest, analüüsimisest, andmekaitsest	MKM	2024 I kv	105 000€	

	ja masinõppe alustest. Programm on suunatud avaliku sektori spetsialistidele. Kokku on kavas koolitada 30 spetsialisti. Planeeritavad tegevused: - Koolitusprogrammi paika panemine ja jooksvalt kasutajate tagasisidest lähtuvalt uuendamine - Koolitusprogrammi tellimine ja läbiviimine				
--	--	--	--	--	--

3. ANDMETE VÄÄRINDAMINE

Tegevus	Tulemus	Vastutaja	Tähtaeg	Eelarve	RRF
3.1 Asutuste keskne toetamine andmekvaliteedi tagamisel.	Avaandmed eristuvad teistest andmetest ning neid kaardistatakse asutuste poolt. Avaandmed avalikustatakse avaandmete teabevärvavas masinloetaval kujul vähemalt tasemel 3 vastavalt 5-Star Open Data ⁴ mudelile. APIde kasutamine on eelistatud avalikustamisviis. Avaandmete kirjeldus ja kvaliteet vastavad standarditele. Teabevaldajad arvestavad avaandmete	RIA/MKM	Jooksev tegevus	214 610€ (RRF)	x

⁴ <https://5stardata.info/en/>

	<p>taaskasutusse andmisel kasutajate vajadustega. Tagatud on avaandmete kvaliteet ja kättesaadavus.</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Asutuste konsulteerimine ja toe pakkumine RIA, STAT ja MKMi poolt (tugi ärisõnastike ja andmekirjelduste koostamisel ning andmekvaliteedi reeglite väljatöötamisel; konsultatsioonid avaandmete avalikustamise ja taaskasutamise teemadel). – Avaandmete avalikustamiseks ning kõrge kvaliteedi tagamiseks vajaliku informatsiooni kättesaadavuse tagamine (nt juhised, standardid vms). – Avaandmete avalikustamiseks ning kõrge kvaliteedi tagamiseks vajalike tööriistade olemasolu ning kasutajasõbralikkuse tagamine (nt RIHAKE, Avaandmete teabevärv vms). 				
--	--	--	--	--	--

<p>3.2 Teostada analüüs, et hinnata avalikustatud andmestike mõju riiklikule julgeolekule.</p>	<p>Avalikustatud avaandmete mõju julgeolekule välja selgitatud ning meetodid riskide maandamiseks välja töötatud. Ukraina sõja valguses on tekkinud vajadus hinnata avaandmete mõju riiklikule julgeolekule.</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Teostada avalikustatud avaandmete mõju julgeolekule analüüs. – Välja töötada meetod potentsiaalsete riskide maandamiseks. 	<p>MKM/RIA</p>	<p>2023 II kv</p>	<p>40 000€ (RRF)</p>	<p>x</p>
<p>3.3 Avaandmete valdkonna mõjuhinnangu läbiviimine.</p>	<p>Läbi viidud avaandmete valdkonna mõjuhinnang hindamaks valdkonna hetkeseisu ja taset avaliku sektori lõikes. Mõjuhinnang näitab nii valdkonna peamiseid trende, kui ka uusi avaandmete kasutamisuhtumeid.</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Iga-aastase avaandmete mõjuhinnangu läbi viimine MKMi poolt. 	<p>MKM</p>	<p>Iga aasta IV kv</p>	<p>-</p>	

<p>3.4 Avaandmetega seotud projektide läbiviimine. (Potentsiaalsed projektid toodud punktides 3.4.1-3.4.3)</p>	<p>Avaandmete avalikustamise ja taaskasutamise määra tõstmine ning hea eeskju loomine. Uute avaandmete taaskasutamise praktikate avastamine avaliku sektori siseselt.</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vähemalt nelja avaandmetel põhineva projekti läbiviimine 2023-2024.a. Avaandmetel põhinevad projektid täpsustuvad taaskasutajate ja teabevaldajate vajadustest lähtuvalt. 	<p>MKM/RIA/ teised osapooled selguvad</p>	<p>2023-2024</p>	<p>620 000€ (RRF)</p>	<p>x</p>
<p>3.4.1 Kergliiklusteede andmete kogumine ja digitaliseerimise läbiviimine.</p>	<p>Kergliiklusteede andmed on digitaliseeritud ja kättesaadavaks tehtud. Neid on lihtne taaskasutada ning pakuvad täiendavat väärtust ka juba varasemalt loodud lahendustele (nt Google maps).</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kergliiklusteede andmete kogumine, digitaliseerimine ning avalikuks 	<p>TRAM/ MKM/ RIA</p>	<p>2024</p>	<p>80 000€ (kuulub 3.4 alla)</p>	<p>x</p>

	tegemine läbi Eesti avaandmete teabevärava.				
3.4.2 Rakendusgeodeetiliste tööde toimikute arhiivi digiteerimine ja avaandmetena kättesaadavaks tegemine	<p>Eesmärk on toetada geodeede ja maamõõtjad enda töös, kes kasutavad topoplaanide ja alusmaterjalina (ehitamine, planeering vms) eelkõige maa-aluste kommunikatsioonide info tuvastamiseks, kui ka EHR-is ehitiste tõendamiseks.</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Topo-geodeetilisi alusplaanide digiteerimine ja avaandmetena kättesaadavaks tegemine. 	Maa-amet	2024 IV kv	50 000€ (kuulub 3.4 alla)	x
3.4.3 Detailplaneeringute digiteerimise projekt	Eesmärgiks on aidata kohalikel omavalitsustel digiteerida digitaalselt mitte kättesaadavad planeeringud ja hõlbustada planeeringute üleviimist riiklikku planeeringute andmekogusse.	MKM/RAM	2023 III kv	250 000€ (kuulub 3.4 alla)	x
3.5 Erasektori digitaalse andmevahetuse platvormi mudeli analüüsi läbiviimine	Analüüsi eesmärgi on hinnata digitaalse andmevahetusplatvormi mudeli vajalikkust, tehnilist teostatavust ja	MKM	2024 I kv	85 000€ (RRF)	x

	<p>võimalikku potentsiaali Eesti majandusele ja ettevõtetele ning välja töötada ettepanekud toimetudeli täpsustamiseks ning parendamiseks. Uuringu eesmärgiks muuhulgas on ka hinnata erinevate ärimudelite mõju Eesti andmeturule.</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analüüsi tellimine ja teostamine 				
3.6 Kohalike omavalitsuste andmeauditi läbiviimine	Läbi on viidud andmeaudit hindamiseks kohalike omavalitsuste avaandmete avalikustamise nõuete täitmist.	MKM	2023 IV kv	-	
3.7 Avaliku sektori andmevaldkonnal tekkib ühtne visuaalne identiteet	<p>Ühtse visuaalse identiteeti tekkimine (sh avaandmete valdkonna vaates).</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - CVIde tellimine 	MKM/RIA/ STAT/EKI	2023 I kv	29 999€ (RRF)	x

Erasektor

Olukord:

Andmeühiskonna peamiseks eestvedajaks on avalik sektor (Arenguseire Keskus raport: “Eesti andmeühiskonna arengut veab avalik sektor.”), mis peaks tagama võimaluse, et erasektoril oleks võimalik andmete täieliku potentsiaali ära kasutada. Avaandmete levitamine võimaldab erasektoril olemasolevaid andmeid rikastada ning kasutada neid enda toodete/teenuste arendamisel ja pakkumisel.

Avaandmete suuna tegevustes on seni peamine tähelepanu pööratud avaliku sektori avaandmete avaldamise suurendamise ja kättesaadavuse parandamisele, mis jätkub ka lähiaastatel. Riikliku andmestrategia koostamise raames oleme saanud hinnalist tagasisidet erasektori esindajatelt.

Peamised avaliku sektori nõrkused ilmevad sarnaselt ka erasektori vaates nagu ebaühtlane teadlikkus andmete potentsiaalset ja avaandmete leitavuse ning kättesaadavuse nõrkus. Erasektori andmete vajadus on üha kasvav trend ja andmete vajadus on pidevas muutumises.

Avaandmetele ligipääs peab olema kõigile võrdselt tagatud, et vähendada barjääre turule sisenemisel ning suurendada innovatsiooni. Üha laienev on trend, et monopoolses seisuses ettevõtted domineerivad ka andmete valdkonnas ning see raskendab uute toodete/teenuste pakkujatel turule tulekut. Mitmed riigi omandis olevad ettevõtted on andmemahukad. Paljud nende kogutavatest ja säilitavatest andmetest liigituvad avaandmeteks. Lähiaastate eesmärk on koostöös riigiettevõtetega hakata avaldama avaandmeid mis ei kahjusta riigiettevõtete ärihuvisid, aga võivad suurendada andmete väärtust neid teistmoodi kasutades.

Väljakutsed	Lahendused
Avaandmed ei ole leitavad ja kättesaadavad;	1. Kompetents 2. Andmete väärindamine
Teadlikkus avaandmetest on madal;	1. Kompetents

	2. Andmete väärindamine
Andmete väärindamise kompetents ja oskused on madalad;	1. Kompetents 2. Andmete väärindamine

Strateegilised eesmärgid

Tegevuskava peamine eesmärk andmete taaskasutamise võimaldamine ja sellest tuleneva majandusliku potentsiaali täielik kasutamine. Selleks on kaks peamist suunda: andmete parem leitavus, kompetentside kasvatamine ning teadlikkuse tõstmine andmete taaskasutamise potentsiaalset toodete/teenuste arendamiseks. Selle tulemusel on eesmärk võimaldada erasektoril saada maksimaalset kasu andmetest ning vähendada barjääre turule sisenemisel ning soodustada innovatsiooni.

Erasektori suunaliste tegevuste olulisimateks mõõdikuteks on (mõõdikute sihttasemed on seisuga 31.12.2024):

1. Avaandmete taaskasutusjuhtude arv suureneb avaliku ja erasektori koostöö tulemusel: 20, algseis 6 (avaldatud Avaandmete teabevärava kasutusjuhtude põhjal)
2. Tööturul suureneb töötajate osakaal kellel on oskused avaandmete rakendamiseks igapäeva töös koolitusi läbinute arv 120 inimest
3. Avaandmete majanduslik mõju (€): 450M, algtase 335M

Erasektori põhised tegevused

4. ANDMETE VÄÄRINDAMINE					
Tegevus	Tulemus	Vastutaja	Tähtaeg	Eelarve	RRF
4.1 Välja selgitada andmemajanduse osakaal, sealhulgas avaandmete majanduslik mõju.	<p>Uuring näitab reaalselt avaandmete majanduslikku mõju Eesti majandusele koos kõige perspektiivsemate valdkondadega avaandmete kasutamise vaates.</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Analüüsimetoodika välja selgitamine. - Majandusliku mõju välja selgitamine läbi analüüsi. 	MKM	2023 IV kv	80 000€	
4.2 Erasektori avaandmete vajaduse kaardistamine ja andmete kättesaadavaks tegemine	<ul style="list-style-type: none"> - Tuvastada erasektori vajadused ning võimalused avaandmete avalikustamiseks - Kavandada tegevused avaandmete kättesaadavaks tegemiseks 	MKM/RIA	2024 IV kv	Selgub avaandmete vajadustest lähtuvalt	
4.3 Laiema kommunikatsiooni- kampaania läbiviimine	Erasektori ja Eesti elanike teavitamine võimalustest, mida avaandmed pakkuda saaks ning kuidas nende abil lisandväärtust luua.	MKM	2024 I kv	80 000€	

4.4 Riigiettevõtete poolt hallatavate avaandmete avalikustamine.	Avaandmete teabevärvas on avaldatud olulisemad riigiettevõtete avaandmed. - Kaardistada olulisemad riigiettevõtete hallatavad avaandmed - Riigiettevõtete hallatavate avaandmete taaskasutusse andmine lähtuvalt vajadustest	MKM/RIA	2024 III kv	Selgub avaandmete vajadustest lähtuvalt	
4.5 Toetusmeetmed avaandmete põhiste teenuste arendamiseks.	Toetada andmepõhiste teenuste arendamist erasektoris. - Avada toetusmeede toetamiseks ettevõtete hulgas avaandmete kasutamist teenuste arendamisel ja andmepõhiste otsuste tegemisel. - Muudes andmetega seonduvates toetusmeetmetes avaandmete väärindamise toetus	MKM	2024 II kv	Täpsustab kontseptsioonist lähtuvalt	
5. KOMPETENTS					
Tegevus	Tulemus	Vastutaja	Tähtaeg	Eelarve	RRF
5.1 Andmeteaduse juuniortaseme ja andmeanalüütika	Tõsta tööealiste inimeste info- ja kommunikatsiooni-tehnoloogia alaseid teadmisi ja oskusi selleks, et täita suurendanud nõudlust IT-valdkonna	MKM	2023 IV kv	140 000€	

täiendkoolituste korraldamine.	andmeanalüütikute järele kõikides sektorites üle Eesti. Täiendkoolituste eesmärk on tõsta inimeste kompetentse avaandmete laiemaks kasutamiseks.				
5.2 Ettevõtjate ja tarkvaraarendajate teadmiste kasvatamine avaandmete ja nende väärimdamise osas	Reaalajamajanduse koolituste raames on kavas viia läbi koolitus avaandmete ja nende väärimdamise osas	MKM	2023 IV kv	-	

Teadus- ja arendustegevus ning haridus

Olukord:

Kontakt haridusasutustega on loodud ning avaandmed on ligipääsetavad haridustegevuse ja teadustöö jaoks, kuid siiski jääb palju kasutamata potentsiaali haridusasutuste esindajate kaasamise ning koostöö vaates. Avaandmeid kasutatakse teadustöös ning see tendents peab jätkuma tänu vabalt avalikustavate andmete arvu kasvule ja andmekvaliteedi paranemisele. Teadmine juurdepääsupiiranguta andmete olemasolust ning kasutamismõimalustest peaks olema hästi levinud eeskätt neis haridusasutustes, kus tegeletakse ka teadustööga.

Avaandmed saavad olla heaks aluseks uuringute läbiviimiseks ning uute andmetel põhinevate lahenduste loomiseks. Koostöö avaliku sektori ja haridusasutuste vahel peaks soodustama haridusasutuste huvide kaardistamist, mis omaette, pikkemas perspektiivis, saaks tagada teadustöö jaoks vajalike andmete kättesaadavust. Oluline on ka edaspidine avaandmete valdkonna uurimine ning teadustööde kirjutamine avaandmeid puudutavatel teemadel.

Uuringud ja teadustöö avaandmete teemadel võiksid olla avaandmete taaskasutusele positiivselt mõjuvateks teguriteks. Suurema huvi selle uurimisvaldkonna vastu tagamine võiks olla saavutatud läbi valdkonna populariseerimise ning materiaalse motivatsiooni pakkumise. Samal ajal on oluline tagada haridusasutustele kuuluvate avaandmete kättesaadavus läbi andmete avalikustamise avaandmete teabeväras.

Olulisemate väljakutsetena ja sellest lähtuvalt lahendustena tööme välja järgneva:

Väljakutsed	Lahendused
Teadusasutuste avaandmed pole leitavad teabeväras;	1. Kompetents
Ülikoolide kaasatavus ja koostöö avaandmete valdkonna edendamiseks on madal;	1. Kompetents 2. Koostöö
Avaandmed ei ole leitavad ja kättesaadavad;	2. Koostöö

Strateegilised eesmärgid

Lähtudes praegusest olukorrast on tegevuskava peamine eesmärk teadus- ja arendustegevuste suunal ühelt poolt tõsta avaandmete kohast laiemat teadlikust ja kompetentsi, teisalt hõlbustada haridus- ja teadusasutuste koostööd avaandmete valdkonna vedajatega ning rakendada nende kompetentse ja ressursi valdkonna edendamiseks läbi teadustöö ja koostöö avaandmete projektide raames.

Teadus- ja arendustegevus ning hariduse tegevuste olulisimateks mõõdikuteks on (mõõdikute sihttasemed on seisuga 31.12.2024):

1. Avaandmete teemadel kirjutatud teadustööde/lõputööde arv 2023.-2024. aastal: 5 tööd
2. Avaandmete koolitusmaterjale (nt Digiriigi Akadeemia kursused) õppeprotsessis kasutatavate Eesti ülikoolide arv: 2, algseis 0
3. Ülikoolide poolt teabeväravas avalikustatud avaandmete andmestike arv: 100, algseis 75.
4. Avaandmete taaskasutusjuhtude arv suureneb avaliku sektori ja akadeemia koostöö tulemusel.

Teadus- ja arendustegevus ning hariduse suunalised tegevused

6. KOMPETENTS					
Tegevus	Tulemus	Vastutaja	Tähtaeg	Eelarve	RRF
6.1 Tõstame avaandmete kohast teadlikust ja kompetentse ülikoolides ja koolides.	<p>Tudengid mõistavad avaandmete olulisust, omavad baastadmisi andmete ja avaandmete kohta ning oskavad andmeid ja avaandmeid kasutada.</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Avaandmeid käsitlevate kursuste õppekavadesse juurutamine (nt Digiriigi akadeemia kursused). - Avaandmeid teadustöös käsitlevate materjalide loomine, mis selgitaks avaandmete taaskasutamise võimalusi. - Ülikoolide ja koolide konsulteerimine avaandmete teemadel lähtuvalt vajadusest. 	MKM/RIA/ HTM	Jooksev tegevus	30 000€	
6.2 Avaandmete teemaliste teadusartiklite ja lõputööde arvu suurendamine.	<p>Avaandmete valdkonna arendamine ja uurimine läbi teadustöö ning lõputööde kirjutamist. Fokuseerimine teemadele, mis looks uue teadmise abil kõige paremaid eeldusi Eesti avaandmete maastiku arenguks.</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uurimist vajavate teemade kaardistamine ja välja pakkumine avaliku sektori asutuste poolt. 	MKM/RIA	Jooksev tegevus	20 000€ (RRF)	x

	<ul style="list-style-type: none"> – Konsulteerimine teadustööde ja lõputööde kirjutamise raames. – Parimate teadustööde ja lõputööde autorite premeerimine. 				
6.3 Praktika läbimise võimaluste pakkumine.	<p>Tudengid saavad avalikus sektoris töötamise kogemuse ning rakendavad ülikoolis omandatud teadmisi. Praktika kaudu püüame lihtsustada uute tehniliste töötajate värbamist ning motiveerime tudengeid jätkata tööd Eesti avalikus sektoris.</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Tudengitele praktikakohtade pakkumine avaliku sektori asutustes. 	MKM/RIA	2023 I kvartal ning edaspidi jooksev tegevus	30 000€	

7. KOOSTÖÖ

Tegevus	Tulemus	Vastutaja	Tähtaeg	Eelarve	RRF
7.1 Avaandmete kasutamise toetamine teadustöös.	<p>Avaandmete kasutamine erinevate teadustööde kirjutamisel on saanud levinud praktikaks.</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Teadlikkuse tõstmine avaandmete kasutamisevõimalustest. -Avaandmete kättesaadavuse ja kvaliteedi tagamine. 	MKM/RIA	Jooksev tegevus	-	

	-Avaandmete kasutamise hoogustamine läbi koostöö ja kommunikatsiooni haridusasutustega.				
7.2 Andmete avalikustamise toetamine teadus- ja haridusasutuste poolt.	<p>Teadus- ja haridusasutused avalikustavad avaandmeid teabevärravas.</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Avaandmete avalikustamise ja taaskasutamise hoogustamine läbi kommunikatsiooni ja toe 	MKM/RIA	Jooksev tegevus	75 000€	
7.3 Laiema koostöö edendamine teadus- ja haridusasutustega.	<p>Teadus- ja haridusasutused mängivad aktiivset rolli avaandmete valdkonna kujundamisel ja selle edendamisel.</p> <p>Planeeritavad tegevused:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Haridusasutuste aruteludesse, projektidesse ning üritustesse aktiivne kaasamine. - Teadus- ja haridusasutuste kaasamine avaandmete valdkonda edendavate tegevuste ja visioonide kujundamises osalemiseks. 	MKM/RIA	Jooksev tegevus	-	

Õigusruum

Olukord:

AvTs-i muudatused jõustusid detsembris 2021, mille raames kehtestati: täiendavad nõuded andmekirjeldusele; nõuded reaajaandmetele; nõue, et peab arvestama taaskasutajate vajadustega andmete avalikustamisel; masinloetavad andmed peavad olema ligipääsetavad teabevärava kaudu; litsentsi valimine on muutunud kohustuslikuks ja kohustus teavitada kui andmete eest tasu küsitakse.

Väärtuslike andmestikke kehtestati kuues valdkonnas: georuumilised andmed; maa seire ja keskkond, meteoroloogiateave, statistika, äriühingute ja nende omandisuhted, liikuvus.

Väärtuslikud andmestikud peavad olema avalikustatud masinloetaval kujul ning tasuta kättesaadavad hulgi allalaadimiseks avaandmete teabevärava kaudu. Hetkel on kaks dubleerivat keskkonda Riigi Infosüsteemi Haldussüsteem ning Avaandmete teabevärv. Plaanis on kaks keskkonda ühendada, eesmärgiga saada paremat ülevaadet avaliku sektori poolt kogutavatest andmest ning soodustada andmete taaskasutamist. Seetõttu on vaja muuta õigusruumi, et õigusaktid vastaksid reaalsele elule.

Väljakutsed	Lahendused
Avaandmete kättesaadavuse ja kvaliteedi tagamine	Õigusloome
Õigusruumi korrastamine	Õigusloome

Strateegilised eesmärgid:

AvTs-i järelhindamine on osa poliitikakujundamise protsessist, et mõista muudatuste mõju ning saada väärtuslikku sisendit tuleviku vaates. Väärtuslikud andmestikud on kehtestatud kuues valdkonnas ning täiendavalt on vajalik kehtestada siseriiklikult keeleandmestikud väärtuslike andmestikena. Eesti keel on osa rahvuslikust identiteedist ning keele säilitamine ja keele tehnoloogia arendamine on nurgakiviks Eesti keele hoidmisel.

Killustunud vaade andmetele mida avalik sektor kogub ja säilitab takistab andmemajanduse hoogustumist ja andmete taaskasutust. Samuti dubleerivate keskkondade ülevalpidamine toob kaasa märkimisväärse halduskoormuse. Andmete kasutajate ootus on leida lihtsa vaevaga ja kiiresti andmeid mis on usaldusväärsed ja arusaadavad. Selle eesmärgi saavutamiseks on vaja õigusruum korrastada ning õigusaktid muuta.

Eesmärgid

Õigusruumi tegevuste olulisimateks mõõdikuteks on (mõõdikute sihttasemed on seisuga 31.12.2024):

1. Väärtuslikud andmestikud on avalikustatud lähtuvalt väärtuslike andmestike rakendusmäärusele: kuues valdkonnas, algtase: ühes valdkonnas

Õigusruumi suunalised tegevused

8. ÕIGUSLOOME					
Tegevus	Tulemus	Vastutaja	Tähtaeg	Eelarve	RRF
8.1 Täiendavate väärtuslike andmestike määratlemine	<p>-Eesti keele hoidmine; eesti keeletehnoloogia arengu kindlustamine</p> <p>- täiendavate väärtuslike andmestike analüüs on läbi viidud koos mõjuhinnanguga</p> <p>- täiendavate väärtuslike andmestike kategooriate riigisisene tuvastamine</p> <p>- keeleandmestike kehtestamine väärtuslike andmestikena</p> <p>- täiendavate potentsiaalsete väärtuslike andmestike hindamine (EL analüüs)</p>	JUM, MKM, EKI, RIA	2024 IV kv	Täpsustab lähtuvalt nõuetest	
8.2 AvTS muudatuste mõju hindamine	<p>Eesmärk on hinnata, kas AvTS sätestatud nõudeid täidetakse ja need vastavad valdkonna vajadustele.</p> <p>Lähtuvalt analüüsist kavandada täiendavad tegevused</p>	MKM / JUM	2023 IV kv	-	
8.3 Koostatud on andmete teabevärava väljatöötamise kavatsus	<p>Kaardistatud õigusaktide muudatuse vajadused andmete teabevärava lansseerimiseks. (Ava)andmete teabevärava omanik on RIA. Andmete teabevärava</p>	MKM/RIA	2024 IV kv		

	vaates on õigusaktid muudetud (sh. AvTS, RIHA määrus, TKTA)				
--	---	--	--	--	--